

На Близькому Сході в травні 2018 р. почалася нова криза у відносинах Туреччини та Ізраїлю, які були майже безхмарними до кінця минулого десятиліття. Відносини між Анкарою та її колишніми османськими володіннями різко погіршилися після вбивства саудівського журналіста Джамала Хашоггі в Генконсульстві Саудівської Аравії в Стамбулі.

Саудівська Аравія традиційно використовує ісламський чинник (саудівський король є Хранителем Двох Святинь ісламу) у своїй зовнішній політиці як інструмент впливу, а також здійснює значні фінансові впливання в країни регіону (теж важливий інструмент пропаганди). Туреччина і Саудівська Аравія є найважливішими союзниками США, провідниками американських інтересів в регіоні та найбільшими партнерами Вашингтона в галузі військово-технічного співробітництва.

Туреччина реалізує в багатьох містах Ємену проекти з надання допомоги країні, в якій у зв'язку з тривалим конфліктом гуманітарна ситуація погіршується з кожним днем і інфраструктура якої в значній мірі постраждала. Таким чином, на сьогоднішній день і без того чималий конфліктний потенціал близькосхідного регіону продовжує зростати. Вузол протиріч між регіональними гравцями затягується все більше, а багаторівнева конфронтація все більше зачіпає інтереси світових держав.

Таким чином, Турецька Республіка, будучи авторитетною державою як у Близькосхідному регіоні, так і на світовій арені в цілому, проводить гнучку і акцентовану політику на євразійському континенті та за його межами. Турецька дипломатія активно бере участь у вирішенні багатьох конфліктів і криз, просуває свої національні інтереси на світовій арені, що, безумовно, сприяє зміцненню престижу країни. В даний час Туреччина все більше орієнтується на країни Близького Сходу. Турецьке керівництво спростовує всі заяви про зміну вектора розвитку країни і переорієнтації з Заходу на Схід, називаючи зовнішньополітичну активізацію нормалізацією і відновленням балансу, який був порушений в період «холодної війни». Однак Туреччина намагається запропонувати Близькому Сходу таку турецьку модель розвитку, яка дозволить поєднати демократію та іслам.

Хакімова Валерія

студентка магістратури «Міжнародні відносини» другого року навчання

БРЕКЗІТ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Голосування Великобританії за вихід з Європейського Союзу завершує відносини, що тривали більше сорока років між Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії та найбільшим у світі політичним та економічним блоком. Це рішення передбачає перезавантаження партнерських і торговельних відносин країни з новими та існуючими партнерами і залишить ЄС переоцінювати власне майбутнє.

Дебати щодо виходу Великої Британії з Союзу супроводжувалися різними гучними заявами. Наприклад, що Великобританія витрачає 350 мільйонів євро на тиждень на членство в організації, а якщо відбудеться Брек-

зіт, то ці гроші можуть бути витрачені на удосконалення національної системи охорони здоров'я. Слід зауважити також, що кампанія за Брекзінт відзначилася небувалим напруженням дебатів з проблеми міграції, аж до скандальних заяв на адресу етнічних і релігійних меншин. Всі ці заяви не мають ніякого підґрунтя, і згодом були спростовані. Але число прихильників Брекзиту збільшувалося місяць за місяцем і майже не залежало від заяв офіційних властей, тут слід зауважити що більшість британського істеблїшменту була проєвропейськи налаштована.

Щоб зрозуміти, чому британський народ вирішив покинути ЄС, необхідно проаналізувати розвиток політичної культури в країні і напрямки зовнішньої політики з 2010 р. та зрозуміти, що сталося з британською економікою за чотири десятиліття, з тих пір як країна проголосувала за членство в Європейському економічному співтоваристві. Зрушення в громадській думці може бути пояснене посиленням економічної кризи. Хоча головний меседж кампанії євроскептиків в 2016 р. був зосереджений на необхідності відновлення британського суверенітету, скороченні імміграції та припиненні внеску в бюджет ЄС. Багато британців використали свої голоси, щоб висловити протест політичному істеблїшменту країни та його провальній економічній політиці.

В листопаді 2015 р. британський уряд презентував Європейській раді чотири умови, які можуть переконати британців проголосувати на референдумі «за» ЄС. Перша — щодо вільного пересування громадян з країн ЄС. Йшлося про те, щоб європейці, які оселилися в Британії, отримували соціальні пільги — не одразу, а через чотири роки проживання в країні. Друга — щоб євро не вважалося єдиною європейською валютою. І оскільки ЄС не буде зв'язаний єдиною валютою, то рішення країн-членів зони євро не будуть обов'язковими для інших держав, які не входять до зони. Це диктувалося бажанням збереження впливовості в Європі британського фінансового центру — лондонського Сіті. Третя — вільний спільний ринок. Четверта — збереження національного суверенітету. Тому британці прагнули вилучення пункту щодо «розвитку тіснішого союзу між народами Європи». Натомість Британія вимагала посилення контролю за ЄС з боку національних урядів і право вето у парламентах держав-членів ЄС.

Як відомо, з моменту, коли Девід Кемерон заявив, що відбудеться референдум, запекла боротьба почалася між євроскептиками та єврооптимістами, але цікавим є те, що сили тих, хто були за Брекзінт, розділились між двома таборами.

Першу групу очолили відомий політтехнолог Домінік Каммінгс та лобіст і політичний стратег Метью Елліот. Вони започаткували кампанію, яка називалася «Vote Leave», в жовтні 2015 року як міжпартійну кампанію. У ній брали участь члени Парламенту від різних політичних сил, кампанію також підтримали ряд відомих політиків, включаючи нинішнього прем'єр-міністра — консерватора Бориса Джонсона, який став ключовою фігурою в кампанії. Його висловлювання були експресивними, але менш скандальними, якщо порівнювати з лідерами Партії за незалежність. На думку Джонсона, Великобританія, звільнившись від торгових мит Євросо-

юзу, стане більше схожа на Канаду, зможе торгувати з усім світом і сама вирішувати, хто може в ній працювати і жити.

Другий табір мав назву Leave.EU, заснований головним прихильником виходу Великобританії з ЄС — Найджелом Фараджем, відомим популістом і євроскептиком, якого іноді називають «британським Дональдом Трампом»; він виступав за вихід з ЄС ще з тих часів, коли була заснована UKIP. Основні тези Фаража: Євросоюз робить масу економічних помилок, через які страждає Великобританія, а люди з паспортами ЄС можуть безконтрольно приїжджати в королівство і жити в ньому.

І хоча насправді ці два рухи Vote for Leave та Leave.EU за вихід Великої Британії з Європейського Союзу мали одну кінцеву мету — домогтися того, щоб британці проголосували за припинення членства, — цікавим є те, що вони ніколи не об'єднували своїх зусиль у цьому прагненні. І причин цього феномена можна назвати декілька. Мабуть, найголовнішою причиною було небажання лідерів Vote for Leave бути пов'язаними з Найджелом Фараджем, відомим своїми різкими та скандальними виступами в Європарламенті. Також в основному Партія за Незалежність привертала до себе протестний електорат. Більшість політичних експертів вважають цю партію популістською.

Деякі експерти стверджують, що конфронтація у таборі євроскептиків перевищувала навіть ту, що була між ними та єврооптимістами. Обидві кампанії мали певну підтримку з боку депутатів від різних політичних партій і з боку виборців по всьому політичному спектру.

Сказати «так» Євросоюзу британців агітувало найвпливовіше об'єднання «З Європою Британія сильніша». Кампанія за ЄС мала низку переваг: експертну та міжнародну підтримку, доступ до досліджень державної служби ще до початку періоду агітації. Проте вони мали і ряд викликів: консервативна партія не була єдиною, залишаючи ризик розколу партії.

Брекзйт є одним з продуктів політики «постправди». Власне кажучи, «післяправда» використовується для опису цікавої тенденції в нашому суспільстві, коли об'єктивні факти стають все менш і менш впливовими у формуванні громадської думки і прийнятті рішень, а навпаки, суб'єктивні думки, які апелюють до емоцій і особистих переконань, стають більш ефективним. Не можна заперечувати, що з глобалізацією і розвитком технологій стає все важче відрізнити факт від фейку. За версією укладачів Оксфордського словника, словом 2016 р. стала «постправда» (post-truth). Частота його вживання виросла саме на тлі референдуму про вихід Великобританії з ЄС. Головний підсумок того, що сталося, — це початок зміни правлячих еліт. А тим, хто цього домогся, не завадили ні ярлики популістів і демагогів, ні звинувачення в расизмі.